

עין משפט
גד מצוה

ב א מיי פ"ח מהלכות שופר הלכה ז' טוש"ע א"ח סי' תקפו סעיף יג:
בא ב מיי' שם טוש"ע שם סעיף די:

בב ג ד מיי' שם הלכה ו' טוש"ע שם סעיף טז:
בג ה מיי' שם טוש"ע שם סעיף כ:

בד ו מיי' שם טוש"ע שם סעיף יג:

בה ז מיי' שם טוש"ע שם סעיף יא:

כ ח ט מיי' שם הלכה ה' טוש"ע שם סעיף ז:

כו י מיי' שם טוש"ע שם סעיף ח:

כז כ ל מיי' שם טוש"ע שם סעיף ט:

כח מ מיי' שם הלכה ז' טוש"ע שם סעיף ו:

ל נ מיי' שם הלכה ה' טוש"ע שם סעיף טו:

לא ס מיי' שם הלכה ח' טוש"ע א"ח סי' תקפו סעיף א':

‏‏

רבינו חננאל

ת"ר אדון וקצרו כשר, גדרו והעמידו על גלדו כשר, ציפהו זהב מבפנים פסול, מבחוץ אם נשתנה קולו מכמות שהיה פסול ואם לאו כשר. נתן שופר בתוך שופר ותקע בו, אם קול פנימי שמע יצא, ואם קול חיצון שמע לא יצא. מ"ד גדרו בין מבפנים בין מבחוץ וכן אם גדרו והעמידו על גלדו כשר. הפכו, כגון שהרחיב את הקצר, והוא ראש הקרן, או קצר הרחב, והוא מקום הדבורק לראש של בהמה ותקע בו, לא יצא, כדרב מתנה דאמר ר' יוחנן דמתרין שופר תרועה, בעינן דרך העברתו בשעה שתוקע ומריע. ריבך שבדי שופרות פסול. הוסיף עליו כל שהוא בין במינו בין שלא במינו פסול וניקב וסתמו בין במינו בין שלא במינו פסול, ר' נתן אומר במינו כשר שלא במינו פסול. מדרחוקין ר' יוחנן דמתרין אליבא דר', נתן, שי"מ הלכתא כותיה, והוא ששתייר רובו של שופר שלם. והני מילי שסתמו בקרן שהוא מינו, אבל שלא במינו אפילו נשתייר רובו שלם פסול. אע"ג דלישנא בתרא לאו הכי הוא, לא (ל) אתברירא לן הי מינייהו לישנא בתרא, הלכך עבדינן לחומרא. נסדק לאורכו פסול. לרחבו, אם נשתייר בו שלם למעלה או למטה מהסדק שיעור תקיעה, והוא טפח שוחק כשר, דאמרינן כאילו מקום הסדק חתוך הוא והנותר הוא השופר. ואם נשתייר פחות מזה השיעור פסול. וכמה שיעור תקיעה, פי' רשב"ג כדי שיאחזנו בידו לכאן ולכאן. שיעור חכמים טפח שוחק, כדגרסינן בבבא פרק ג' תני ארשעיא ועירא דמן חבירא ה' שיעורין טפח ואלו הן, שילא ושופר ושרדור של לולב ואזוב ורופן סוכה. היה קולו עבה או דק או צרוד כשר, שכל הקולות כשרין בשופר. שלחו ליה [לאבהן] דשמואל קדח בזכרותו, כלומר נקבו במקדח בזכרותו שבתוך הקרן כשר, מהו דתימא מין במינו חוצץ. התוקע לתוך הבור או לתוך הפירטוס, אם קול הברה שמע יצא, ואם קול הברה שמע לא יצא. ואוקמה רב הונא באותן בני אדם העומדין על שפת הבור. אבל העומדים בבור יצאו. תני נמי הכי כו.

למעשה נראה דשופר שניקב וסתמו צריכין שיהיה מתחילתו קודם שנקב לית דין ולית דיין דכשר אפילו היה מעכב התקיעה קודם שנסתם דפי' זה עיקר דאם מעכב את התקיעה לאחר שנסתם קאמר ולא סתמו כלל כשר אפילו מעכב הנקב את התקיעה כדקאמרין צירושלמי דכל הקולות כשרין בשופר:
אָרְרֹךְ וקצרו בשר. אינטריך לאשמועינן דלא תימא דפסול משום דנתיב והעצרת:

צַפְּהוּ זהב במקום הנחת הפה. היה נראה לפרש דעובי השופר צמקוס שמניח פיו קרי מקוס הנחת הפה ושלג צמקוס הנחת פה היינו מצחוץ אבל א"כ היינו צפהו זהב צמחוץ ואם נפרש דשלג צמקוס הנחת הפה היינו ראשו האחד לצד הרחב הא אמרינן צמחוץ צמחוץ עליו כל שהוא צין צמינו צין שלא צמינו פסול והיינו יכולין לפרש דהתם צשאין צין הכל אלא שיעור שופר ודוחק:
צַפְּהוּ מבפנים פסול. לפי שאין קול שופר אלא קול זהב וכן מצחוץ כיון דנשתנה קולו:
אם קודֿ חיצון שמע **לא יצא**. שהקול יוצא צאור שצין חיצון לפנימי והיינו צ' או ג' שופרות:
צַמְרִיק **צָאָרְבו** **פסול**. לא תני הכא אם נשתייר צו שיעור תקיעה כשר כדקמני גבי נסדק לרחבו משום דלארכי לא מיפסל א"כ נסדק על פני ארכי מראשו ועד סופו:
וְשִׁמְעֵי קודֿ שופר או קודֿ מגילה **אם** כוון **לבו יצא**. הא דאמרין צפ' כל גגות (עירוינן דף כז: ושם) ליצור צקטנה ושלית ליצור צגדולה אין יוצאין ידי חובתן שאני התם דליכא עשרה עס שלית ליצור והא דאמרין צשיליה כילד זולין (פסחים פה: ושם) מן האגף ולחוץ כלחוץ ואמר רב וכן לתפלה ורבי יהושע בן לוי אמר אפילו מחיה של צרול אינה מפסקת צין ישראל לצדיהם צנשמים קשה צמאי קא מיירי אי לענין צרופ כגון צבור ושלית צבור או ט' ויחיד אס כן הויא סוגיא דכל גגות דלא כרבי יהושע בן לוי וכוחיה קיימא לן דהא הני גסי קיימי לחודייהו ^ס כדמוכח צסוקה צפ' ואלו גאמרין (דף לה: ושם) דמיימי מינה ראייה לצרכת כהנים דאין מחיה מפסקת ואי לענין לצאת איירי אס כן קשיא ממתינן לרב ויש לומר דאיירי לענין לענות עם הצבור קדושה ויהא שמה רצא משום דאמרין (צרכות דף כה:׀) כל דבר צצקדושה לא יהא פחות מיי' אבל צצקיעה ומגילה מודו:

כוז:

ניקב וסתמו אם מעכב את התקיעה פסול ואם לאו כשר. אס נפרשה דאיירי לאחר הסתימה לפי שלג הוחלקה סתימת הנקב אין הרוח יוצא צפשיטות ומעכב את הקול קשיא כיון דכל הקולות כשרין בשופר כדאמרין צגמרא מה לי מעכב מה לי אינו מעכב ונראה דאיירי קודם סתימה דקודם שנסתם היה הנקב מעכב את הקול שהיה הקול משתנה ממחמת הנקב וכשסתמו חזר לכמות שהיה וצירושלמי גרס צהדיא אס היה מעכב קודם שסתמו פסול כשסתמו וטעמא דפסול כיון דסתימה זו מסייעה לקול משום דשופר אחד אמר רחמנא שלא יסייע דבר אחר לקול כמו צפהו זהב דאס נשתנה קולו פסול אבל אס לא היה מעכב את התקיעה שלא נשתנה קולו מתחילה ממחמת הנקב הרי הוא כאלו לא ינקב ואין לחוש צמה שסתמו והיכלא דלא סתמו קאמר צהדיא צירושלמי דכשר משום דכל הקולות כשרין בשופר והשתא רבי נתן דקאמר צגמרא צמינו כשר שלג צמינו פסול ע"כ אהיה מעכב את התקיעה קאי דאפ"ה כשר צמינו דהא ר' יוחנן קאמר עולה צגמרא והוא שנסתמין רובו והוא שנפתח רובו ואי אפשר לנקב גדול כל כך שלא יעכב את התקיעה ומתני' כרצנן א"נ כר' נתן ובשלג צמינו לישנא דרבי יוחנן דקאמר שלג צמינו פסול והוא שנפתח רובו משמע אבל צמינו אף על פי שנפתח רובו כשר קשיא מתני' כמאן דע"כ הא דאמרי רצנן צין צמינו צין שלא צמינו פסול יעמיד כמו כן רבי יוחנן כשנפתח רובו דמאי שנא לרבי נתן מלרצנן כמו שדומה לו לרבי נתן צצרת דלא נפתח רובו כשר אפילו שלג צמינו למה לא יאמר כמו כן לרצנן דכולה צרייתא צנפתח רובו מיתוקמא ואע"פ שלא נפתח אלא מיעוטו אי אפשר שלג יעכב הנקב את התקיעה אס לא נסתם ואפילו הכי כשר ולכן נראה ודאי לפרש מ"מ דאס מעכב את התקיעה לאחר שסתמו קאמר וצירושלמי קתני צמילתיה דרצנן צין צמינו צין שלא צמינו אס מעכב התקיעה פסול ואס לאו כשר וכן צמספתא (פ"צ) ואפילו הכי קאמרי צירושלמי דמתני' ר' נתן ומסקנא דשמתתא ^ס והלכה

ניקב וסתמו אם מעכב את התקיעה פסול ואם לאו כשר ^א התוקע לתוך הבור או לתוך הדות או לתוך ^ב הפיטם אם קול שופר שמע יצא ואם קול הברה שמע לא יצא ^ג וכן ^ד מי שהיה עובר אחורי בית הכנסת או שהיה ביתו סמוך לבית הכנסת ושמע קול שופר או קול מגילה אם כוון לבו יצא ואם לאו לא יצא אע"פ שזה שמע וזה שמע זה כוון לבו וזה לא כוון לבו:
גב' תנו רבנן ^א ארורך וקצרו כשר יגדרו והעמידו על גלדו כשר יציפהו זהב במקום הנחת פה פסול שלא במקום הנחת פה כשר יציפהו זהב מבפנים פסול מבחוץ אם נשתנה קולו מכמות שהיה פסול ואם לאו כשר ניקב וסתמו אם מעכב את התקיעה פסול ואם לאו כשר הנתן שופר בתוך שופר אם קול פנימי שמע יצא ואם קול חיצון שמע לא יצא ת"ר גדרו בין מבפנים בין מבחוץ כשר גדרו והעמידו על גלדו כשר

ראוהו בית דין פרק שלישי ראש השנה

גב' העמידו על גלדו. גלד דק:
מצננים פסול. שהתקיעה צוזה:
אס קול חיצון שמע לא ילא. דאיכא מחילת הפנימי מפסקת התקיעה:
כנסוגא. כהפיכת חלוק לעשות פנימי חיצון:
שקיזר אס הרהב. צרותמין:
והעצרת. דרך העצרתו כדרך שהאיל מעצירו צראשו צצהמה מחיים:
דיצק שצרי שופרות כו':
צמינו כשר. אס אינו מעכב את התקיעה:
נסדק. כולו. וכן נסדק לרחבו כל רחבו להקיפו:
אס נשסייר צו. מן מקוס הסדק עד מקוס הנחת פה שיעור תקיעה כשר חשיב ליה כמאן דאשחקיל כוליה והוא ליה ארוך וקצרו:
לרוו. לשון יצא רויי"ש צלע"ז:
קדחו. נקצו וקס"ד נקצ הנחת פה קאמר:
שקדחו צוצרכו. כשהוא מחוצר צצהמה עמס צולט מן הראש ונכנס לתוכו ומוציאין אותו מתוכו וזה לא הוציאו אלא נקצ את הזכרות:
אזון העומדין צצור ילאו.

שהן קול השופר לעולם שמעו:
איכא דרמי לכו מירמא. יש תלמידים שאין שוין להא דרב הונא צענין לא שנו לפרושי ממתינן אלא רמו מירמא ממתינן וצרייתא אהדדי ועלה קאי רב הונא ומשני:
שמע

הניח שופר בתוך שופר אם קול פנימי שמע יצא ואם קול חיצון שמע לא יצא י'הפכו ותקע בו לא יצא אמר רב פפא לא תימא דהפכיה ככתונא אלא שהרחיב את הקצר וקיצר את הרחב מ"ט כדרב מתנה דאמר ^א רב מתנה י'והעברת דרך העברתו בעינן:
דיבק שברי שופרות פסול:
ת"ר י'הוסיף עליו כל שהוא בין במינו בין שלא במינו פסול ניקב וסתמו בין במינו בין שלא במינו פסול ר' נתן אומר ^ב במינו כשר שלא במינו פסול במינו כשר אמר רבי יוחנן ^והוא שנשתייר רובו מכלל דשלא במינו אע"פ שנשתייר רובו פסול איכא דמתני לה אסיפא שלא במינו פסול א"ר יוחנן והוא שנפתח רובו מכלל דבמינו אע"פ שנפתח רובו כשר ציפהו זהב מבפנים פסול מבחוץ אם נשתנה קולו מכמות שהיה פסול ואם לאו כשר ינסדק לאורכו פסול י'לרוחבו אם נשתייר בו שיעור תקיעה כשר ואם לאו פסול ^ז וכמה שיעור תקיעה פירש רשב"ג כדי שיאחזנו בידו ויראה ^ח לכאן ולכאן י'היה קולו דק או עבה או ^ט צרוד כשר שכל הקולות כשרין [בשופר] שלחו ליה לאבוח דשמואל קדחו ותקע בו יצא פשיטא כולחו נמי מיקדח קדחו להו אמר רב אשי ישקדחו בזכרותו מהו דתימא מין במינו חוצץ קמ"ל:
התוקע לתוך הבור או לתוך הדות כו':
אמר רב ^א הונא ^ב לא שנו אלא לאותן העומדים על שפת הבור אבל אותן העומדין בבור יצאו תניא נמי הכי התוקע לתוך הבור או לתוך הדות יצא והתנן לא יצא אלא לאו שמע מינה כדרב הונא ש"מ ^א איכא דרמי להו מירמא תנן התוקע לתוך הבור או לתוך הדות לא יצא והתניא יצא אמר רב הונא לא קשיא כאן לאותן העומדין על שפת הבור כאן לאותן העומדין בבור אמר ^א רבה שמע

למעשה נראה דשופר שניקב וסתמו צריכין שיהיה מתחילתו קודם שנקב לית דין ולית דיין דכשר אפילו היה מעכב התקיעה קודם שנסתם דפי' זה עיקר דאם מעכב את התקיעה לאחר שנסתם קאמר ולא סתמו כלל כשר אפילו מעכב הנקב את התקיעה כדקאמרין צירושלמי דכל הקולות כשרין בשופר:
אָרְרֹךְ וקצרו בשר. אינטריך לאשמועינן דלא תימא דפסול משום דנתיב והעצרת:

צַפְּהוּ זהב במקום הנחת הפה. היה נראה לפרש דעובי השופר צמקוס שמניח פיו קרי מקוס הנחת הפה ושלג צמקוס הנחת פה היינו מצחוץ אבל א"כ היינו צפהו זהב צמחוץ ואם נפרש דשלג צמקוס הנחת הפה היינו ראשו האחד לצד הרחב הא אמרינן צמחוץ צמחוץ עליו כל שהוא צין צמינו צין שלא צמינו פסול והיינו יכולין לפרש דהתם צשאין צין הכל אלא שיעור שופר ודוחק:
צַפְּהוּ מבפנים פסול. לפי שאין קול שופר אלא קול זהב וכן מצחוץ כיון דנשתנה קולו:
אם קודֿ חיצון שמע **לא יצא**. שהקול יוצא צאור שצין חיצון לפנימי והיינו צ' או ג' שופרות:
צַמְרִיק **צָאָרְבו** **פסול**. לא תני הכא אס נשתייר צו שיעור תקיעה כשר כדקמני גבי נסדק לרחבו משום דלארכי לא מיפסל א"כ נסדק על פני ארכי מראשו ועד סופו:
וְשִׁמְעֵי קודֿ שופר או קודֿ מגילה **אם** כוון **לבו יצא**. הא דאמרין צפ' כל גגות (עירוינן דף כז: ושם) ליצור צקטנה ושלית ליצור צגדולה אין יוצאין ידי חובתן שאני התם דליכא עשרה עס שלית ליצור והא דאמרין צשיליה כילד זולין (פסחים פה: ושם) מן האגף ולחוץ כלחוץ ואמר רב וכן לתפלה ורבי יהושע בן לוי אמר אפילו מחיה של צרול אינה מפסקת צין ישראל לצדיהם צנשמים קשה צמאי קא מיירי אי לענין צרופ כגון צבור ושלית צבור או ט' ויחיד אס כן הויא סוגיא דכל גגות דלא כרבי יהושע בן לוי וכוחיה קיימא לן דהא הני גסי קיימי לחודייהו ^ס כדמוכח צסוקה צפ' ואלו גאמרין (דף לה: ושם) דמיימי מינה ראייה לצרכת כהנים דאין מחיה מפסקת ואי לענין לצאת איירי אס כן קשיא ממתינן לרב ויש לומר דאיירי לענין לענות עם הצבור קדושה ויהא שמה רצא משום דאמרין (צרכות דף כה:׀) כל דבר צצקדושה לא יהא פחות מיי' אבל צצקיעה ומגילה מודו:

צשופר

התוקע לתוך הבור או לתוך הפירטוס, אם קול הברה שמע יצא, ואם קול הברה שמע לא יצא. ואוקמה רב הונא באותן בני אדם העומדין על שפת הבור. אבל העומדים בבור יצאו. תני נמי הכי כו.

מסורת הש"ס

א) [לקמן כח.]. ב) [מלשון בעלי פסטיק צבילה טו.]. ג) [המור"ט לא גרס מלת וכן]. ד) [לקמן כח: כט.]. ה) [לקמן לד.]. ו) [גדה כו. ע"ש]. ז) [גדה כו. ע"ש דסיים לבאן ולבאן טפח וכנ"ל ע"פ סוגיא דהתם]. ח) [גני הערוך צרוד וכ"א צרשיי חולין לו. ד"ה צריד כו' ע"ש]. ט) [גני הרא"ש רב יהודה. י] [גני הרא"ש רבא]. ס) [צ"ל וכדומכח ולא קאי דלעיל שמוכה שם כ"כ צספר פני יהושע ע"ש].

‏‏

תורה אור השלם

1. והעברת שופר תרועה בחודש השבועי בעשור לחודש ביום הכפרים תעבירו שופר בקל ארבעם:

ויקרא כה ט

‏‏

גליון הש"ס

גב' איכא דרמי להו. כעין זה סוכה דף טו ע"א. ודף לג ע"ב. צ"ב דף יט ע"א. ודף כו ע"א:
תרוס' ד"ה ניקב בו'. והלכת לפעשה. תמוה לי למה דוקא צמינו הא צירושלמי מוקי למתני' אף כד"י וא"כ מיירי מתני' צמינו מינו ואפ"ה אס אינו מעכב כשר וזה לא פליגי רבנן אלא דק"ל דנמעכב אף צמינו פסול אלא מה דכשר לר"י צמינו מינו ה"נ לרצנן:

‏‏

לעיו רש"י

רו"ש. צרוד מחוססס (קול).

‏‏

מוסף רש"י

אם קול שופר שמע. בלא קול הצרכ (לקמן כח.).

אם קול הברה שמע.

עס קול השופר (שם).

גדרו. הוא לשון עברי

ודומה לו צצסוק (איוב

צ) ויקח לו מרס להמגרד

צו, צדל"ת, ופירושו לשון

מקטיטה שצמטט וגורד

צספין או צכל דבר

(סנהדרין קיב.). צרוד.

לשון יצא (פסחים כ.

ומנותות קב: וחורין לו.

וגורס צרוד).

^[1] נראה דלי' מ"מ כיון דלא אתבריא וכו' ועי' כרין.
(ב) קמ"ל דמניו אינו מוקץ.